

Inhoud: [Inleiding](#) | [Toespraak van chief Seattle](#) | [Overweging](#)

Inleiding

Ook vandaag hebben wij weer een viering in het kader van ons jaarthema "Je bent zo mooi anders". En we willen hier het geluid laten klinken van volkeren die veel meer met de natuur verbonden zijn dan wij. We lezen uit de redevoering die het opperhoofd Seattle van een Noord-Amerikaanse indianenstam hield in het midden van de 19e eeuw voor de toenmalige president van de VS, Franklin Pierce. We beluisteren een lied uit de musical "Hair", je weet wel, die musical uit de flower power periode met een tekst, ontleend aan psalm 8 en we bidden een Onze Vader vanuit de perceptie van de Maori uit Nieuw Zeeland.

Een jaar of 10 geleden maakten Jan Willem en Gea de keuze om in de Achterhoek een biologisch landbouwbedrijf te beginnen. Ik heb altijd een diep respect gehad voor die keuze, maar als ik zelf die keuze had moeten maken, was ik waarschijnlijk diep ongelukkig geweest. Ik ben iets te verknocht aan het comfort van het leven hier in de stad.

Zo meteen klinken hier woorden van opperhoofd Seattle: "Het zien van uw steden doet pijn aan onze ogen" en "uw wegen zijn anders dan de onze". Ik denk dat we, als we die woorden gehoord hebben, mogen vaststellen dat hun wegen inderdaad mooi anders zijn dan de onze, maar geldt dat ook omgekeerd? Zijn onze wegen "mooi" anders dan de hunne?

Laten we maar eens gaan luisteren.

Gelezen: Toespraak van chief Seattle

Het grote opperhoofd in Washington heeft gesproken: hij wenst ons land te kopen.

Het grote opperhoofd heeft ook woorden gesproken van vriendschap en vrede.

Dat is zeer goed van hem omdat hij onze vriendschap niet nodig heeft.

Maar we zullen over uw aanbod beraadslagen, want we weten dat als wij ons land niet verkopen de blanke man met zijn geweren komt en het in bezit neemt.

Hoe kun je de lucht, de warmte van het land kopen of verkopen?

Dat is voor ons moeilijk te bedenken.

Als wij de prikkeling van het water niet kunnen bezitten, hoe kunt u het van ons kopen?

Wij zullen hierover op onze tijd een beslissing nemen.

Elk stuk van dit land is heilig voor mijn volk.

Een dode blanke man vergeet het land van zijn geboorte als hij zijn tocht naar de sterren begint.

Onze doden vergeten dit prachtige land nooit: het is de moeder van de rode man.

Wij zijn een deel van de aarde en de aarde is een deel van ons.

De geurende bloemen zijn onze zusters, het rendier, het paard, de grote adelaars, onze broeders.

De schuimkoppen in de rivier, het sap van de weidebloemen, het zweet van de pony en van de man - het is allemaal van hetzelfde geslacht, ons geslacht.

Als dus het grote opperhoofd in Washington laat zeggen dat hij ons land wil kopen, vraagt hij wel veel van ons.

Het grote opperhoofd laat zeggen dat hij voor ons een plaats zal reserveren waar wij rustig zullen kunnen leven.

Hij zal onze vader zijn en wij zullen zijn kinderen zijn.

Maar kan dat wel?

God heeft uw volk lief.

Maar zijn rode kinderen heeft hij verlaten.

Hij zendt machines om de blanke man te helpen bij zijn werk en hij bouwt grote wigwams voor hem.

Hij maakt uw volk dag na dag sterker.

Weldra zult u het land overspoelen, zoals de rivier na een plotselinge regen zich door de kloof stort.

Maar mijn volk en ik zijn het aflopend getij.

Nee, wij zijn van een ander ras.

Onze kinderen spelen niet samen met die van u en onze mannen vertellen andere verhalen.

God begunstigt u en wij, wij zijn tot wezen geworden.

Wij zullen uw aanbod ons land te kopen, dus overwegen.

Maar het zal niet gemakkelijk zijn.

Want dit is ons heilig.

Wij beleven vreugde aan deze bossen.

Ik weet het niet, maar onze wegen zijn anders dan de uwe.

Dit glinsterend water dat stroomt in beken en rivieren is niet zomaar water.

Het is het bloed van onze voorouders.

Als wij het land verkopen moet u bedenken dat het gewijde grond is en u moet uw kinderen leren dat het heilig is.

En dat elke vage weerspiegeling in het heldere water van het meer spreekt van gebeurtenissen uit het verleden van mijn volk.

Het murmelend water is de stem van mijn vaders vader.

De rivieren zijn onze broeders, zij lessen onze dorst.

De rivieren dragen onze kano's en voeden onze kinderen.

Als wij ons land verkopen moet u bedenken en aan uw kinderen leren dat de rivieren onze broeders zijn. En ook úw broeders en dat u voortaan net zo vriendelijk moet zijn voor de rivieren als u voor uw broeders zou zijn.

De rode man heeft zich altijd teruggetrokken voor de oprukkende blanke, zoals de nevels in heuvels vluchten voor de zon in de morgen.

Maar de as van onze vaders is heilig.

Hun graven zijn gewijde grond.

Wij weten dat de blanke man onze manier niet begrijpt.

Voor hem is het ene stuk grond gelijk aan het andere.

Hij is een vreemde, die in de nacht komt en van het land neemt wat hij nodig heeft.

Hij behandelt zijn moeder, de aarde en zijn broeder, de lucht als koopwaar, die hij kan uitbuiten en weer verkopen als goedkope kralen.

Zijn honger zal de aarde kaal vreten en slechts een woestijn achterlaten.

Ik begrijp het niet.

Onze wegen zijn anders dan de uwe.

Het zien van uw steden doet pijn aan de ogen van de rode man.

Maar misschien komt het omdat de rode man maar een wilde is die niets kan begrijpen.

Er is geen plaats om uit te rusten in de steden van de blanke man.

Geen plaats waar je het openspringen van de knoppen in het voorjaar kunt horen of het geruis van de vliegende vogels.

Het lawaai schijnt alleen maar bestemd om de oren pijn te doen.

En wat heeft het leven voor zin als een man niet meer de eenzame kreet van de nachtuil kan horen of het praten van de kikkers rond het meer in de avond?

De indiaan houdt van het zachte ruisen van de wind over het water, en de geur van de wind, gezuiverd door de middagregen of meedragend de geur van pijnbomen.

De lucht is kostbaar voor de rode man, want alles deelt dezelfde lucht.

De dieren, de bomen, de mensen, alles heeft deel aan dezelfde lucht.

De blanke heeft geen aandacht voor de lucht die hij inademt. Als een man die al vele dagen stervende is, zo is hij gevoelloos voor kwade dampen.

Maar als wij u ons land verkopen, dan moet u bedenken dat de lucht voor ons waardevol is, dat de lucht zijn adem meedeelt aan al het leven dat hen in stand houdt.

De wind, die mijn grootvader zijn eerste ademtocht gaf, neemt ook zijn laatste zucht in ontvangst. En de

wind moet ook onze kinderen de levensgeest geven.

En als wij u ons land verkopen, moet u het wel afgezonderd houden, gewijde grond waar ook de blanke man kan komen om de wind te proeven met de geur van weidebloemen.

Ik ben maar een wilde en ik begrijp het niet. Ik zag duizenden rottende buffels op de prairie, achtergelaten door de blanke man die ze neerschoot vanuit een rijdende trein.

Ik ben maar een wilde, en ik kan niet begrijpen hoe het rokende ijzeren paard belangrijker kan zijn dan de buffel, die wij alleen maar doden om in leven te blijven.

Wat is de mens zonder dieren? Als alle dieren weg zijn, zal de mens sterven aan een gevoel van grote eenzaamheid. Want wat er gebeurt met de dieren gebeurt spoedig met de mens. Alle dingen hangen samen.

Wat er met de aarde gebeurt, gebeurt met de kinderen van de aarde.

U moet uw kinderen leren dat de grond onder hun voeten de aarde van onze grootvaders is. Leer ze eerbied voor de aarde, vertel uw kinderen dat de aarde vervuld is van de levens van onze ouders: dat de aarde onze moeder is.

Wat er gebeurt met de aarde, gebeurt met de kinderen van de aarde.

De mens heeft het web van het leven niet gewoven. Hij is slechts één draad ervan. Wat hij met het web doet doet hij met zichzelf. Nee, dag en nacht kunnen niet samengaan.

Onze doden leven voort in de stille wateren van de aarde. Zij keren terug als de naderende voetstappen van de komende lente. Het is hun geest, die als een rimpeling van de wind over het water van de meren loopt.

Wij zullen overwegen waarom de blanke man het land wil kopen.

Wat wil de blanke man dan kopen, zal mijn volk vragen. Het is zo moeilijk te begrijpen voor ons.

Hoe kun je de lucht kopen of verkopen, de warmte van de aarde, de snelheid van de antiloop?

Hoe kunnen wij die dingen aan u verkopen en hoe kunt u dat kopen?

Is de aarde van u om ermee te doen naar goeddunken, alleen omdat de rode man een stuk papier tekent en het geeft aan de blanke man?

Maar wij zullen uw aanbod overwegen, want we weten dat als we niet verkopen, de blanke man met zijn geweren komt en ons het land met geweld ontnemt.

Maar wij zijn slechts primitieven en de blanke man, nu nog menend dat hij sterk is, denkt dat hij een god is, die de gehele aarde bezit.

Hoe kan de mens zijn moeder bezitten?

Maar uw aanbod ons land te kopen, zullen wij overwegen. Dag en nacht kunnen niet samen leven.

Wij zullen uw aanbod overwegen om ons terug te trekken in het reservaat dat u voor mijn volk hebt bestemd.

Wij zullen dan in afzondering leven, en in vrede.

Het maakt niet veel uit waar wij de rest van onze dagen doorbrengen.

Onze kinderen hebben hun vaders gezien, verslagen in de nederlaag.

Onze krijgers hebben de schande gekend en na de nederlaag zijn hun dagen leeg geworden;

Zij vergiftigen hun lichaam met zoet voedsel en sterke drank.

Het maakt niet veel uit waar wij de rest van onze dagen doorbrengen.

Nog een paar uur, nog een paar winters en geen enkel kind van de grote stammen die eens op de aarde hebben geleefd of die nu in kleine troepen door de bossen zwerven, zal meer over zijn om te treuren aan de graven van een volk, eens even machtig als uw volk.

Maar waarom zou ik treuren over de ondergang van mijn volk? Stammen bestaan uit mensen. Meer niet. Mensen komen, mensen gaan, als de golven van de zee.

En zelfs de blanke man, wiens god hem als een vriend behandelt, kan niet ontkomen aan ons aller lot.

Maar misschien zullen we uiteindelijk allemaal broeders zijn. We zullen zien.

Een ding weten we en de blanke man zal het eens ontdekken - onze god en uw god is dezelfde.

U kunt nu wel denken dat u hem bezit, zoals u ons land wil bezitten, maar dat kunt u niet.

Hij is de god van alle mensen en zijn hart klopt evenzeer voor de rode als voor de blanke man.
Deze aarde is hem lief en beschadigen van de aarde, betekent zijn schepper beledigen.

Ook de blanke man zal ten ondergaan, misschien nog eerder dan al de andere stammen.
Bevuil uw legerstee en u zult bezwijken aan uw eigen vuil.

Maar in uw ondergang zult u vurig branden, aangestoken door de macht van de god, die u naar dit land heeft gebracht en u de heerschappij heeft gegeven over dit land en over de rode man.
Dat noodlottig einde is voor ons een mysterie, want wij begrijpen niet waarom de buffels zijn afgeslacht, de wilde paarden zijn getemd, waarom de verste hoeken van het woud stinken naar de lucht van vele mannen en het rijpe koren op de heuvels overdekt is met praatdraden.

Waar is het struikgewas? Verdwenen! Waar is de adelaar? Verdwenen!
Wat betekent het, afscheid te nemen van de snelle pony en de jacht?
Het einde van het leven en het begin van de ondergang.

God gaf u heerschappij over de dieren, de bossen en met een bijzondere bedoeling ook over de rode man.
Maar dat lot is een mysterie voor de rode man.

Wij zouden misschien kunnen begrijpen als we wisten waar de blanke man van droomt.
Van welke hoop en verwachting hij zijn kinderen vertelt in de lange winteravonden.
Welke visioenen hij graveert in hun harten, zodat zij verlangend uitzien naar de dag van morgen.

Maar wij zijn wilden. De dromen van de blanke man zijn ons verborgen.
En omdat ze verborgen zijn, zullen wij onze eigen weg gaan.

Want boven alles eerbiedigen wij het recht van elke man, te leven zoals hij wil, hoe ook verschillend van het leven van zijn broeder. Wij hebben weinig gemeen.

Wij overwegen uw aanbod ons land te kopen. Als wij instemmen, zal dat zijn om het reservaat veilig te stellen dat u ons hebt beloofd. Daar zullen wij misschien onze weinige dagen nog doorbrengen, zoals wij dat willen.

Als de laatste rode man zal zijn verdwenen van deze aarde, en als de herinnering aan hem nog slechts een schaduw is van een volk boven de prairie, dan zullen nog deze stranden en deze bossen bewoond worden door de geesten van mijn volk.

Want zij hebben dit land lief, zoals de nieuwgeborene zijn moeders hartklop lief heeft.

Een ding weten wij: onze god is dezelfde als de uwe. Deze aarde is hem dierbaar.
En ook de blanke man kan niet ontkomen aan ons aller lot.
Misschien zullen wij tenslotte toch broeders zijn. Eens zullen we het zien.

Overweging

Bert stond – via de toespraak van chieft Seattle - stil bij de verbinding met de schoonheid van de schepping. Dat wij zelf aarde, lucht, water en vuur zijn. Om die verbinding te kunnen voelen ben ik graag in de duinen en in de stilte daar. Ik voel me daar thuis, in die kleuren grijsgroen en geel en ik kan dat ook goed meenemen naar mijn huis. Ik heb dat nodig naast alles dat er aan druk en drukte is in mij en om me heen in de stad.

Beseffende momenten

Soms zijn er beseffende momenten in de hele klimaatrimram. Een van die momenten was de ontzetting die een predikant uitsprak bij de boekpresentatie van het boek "een groene theologie" van Trees van Montfoort. "Ik ben gewoon bang. Bang voor de toekomst van mijn kleinkinderen. Bang voor alles wat nu al verloren gaat. Ik ben bang dat onze generatie de laatste is die een natuurlijke dood zal sterven. De woorden bleven stil hangen. Ik herkende wat hij zei en om me heen zag ik veel mensen knikken en zeggen: ik weet dit al dertig jaar Het boek van Trees van Montfoort las ik niet maar wat ik hoorde bij de presentatie was een gedegen onderzoek naar de impact van de gangbare theologie op onze houding naar wat sommigen moeder Aarde noemen. Het was echter niets dat me onbekend voorkwam. Inderdaad, we weten het al zo lang. Afijn, dat gevoel.

Deze week verscheen het rapport van het WNF. 50% minder wild en vogels in ons land, in sommige

gebieden zelfs 70%. Om van de insecten maar niet te spreken. Ook dat was een beseffend moment.

Een ander beseffend moment is de toespraak van Greta Thunberg, de wijze waarop zij de VN toesprak. Oprecht boos en bijzonder helder. Ook beseffend is de reactie van velen op de wijze waarop zij dat deed. Hierop kom ik graag terug in een volgende viering, de viering over moderne profeten in mei.

Deze overweging is een “preek” in drie variaties op psalm 8.

*Wij lezen psalm 8, in mijn herinnering was dát nu een psalm waar de mens wordt gezien als creatief wezen.

*We luisteren naar een schitterend lied uit de musical Hair:” What a piece of work is men”. Dit lied gaat verder dan psalm 8. Als het ware.

*En als laatste wil ik graag terug naar Chief Seattle/Matthew Fox

Psalm 8

Met bovenstaande gedachten in het hoofd lezen we de psalm heel anders:

Ik lees voor uit de Naardense vertaling van Pieter Oussoren: Heel de wereld aan onze voeten.

[\[Klik voor de tekst van de psalm\]](#)

Een lofzang voorwaar op de wonderbaarlijkheid van de schepping en ook op die mens, bekleed met macht. Psalm 8 is in feite een onderlegger voor wat o.m. Trees van Montfoort (maar voor haar zoveel andere theologen al) het misverstand van het rentmeesterschap noemt. Geen verbondenheid maar heersen over. De hele schepping onder onze voeten.

En dan Hair

Ik zet psalm 8 naast Hair. Een wonderlijke combi en toch...: een hartverscheurend lied over het opmaken van de balans na het rentmeesterschap.

We luisteren: **What a piece of work is man /Psalm 8 (uit de musical Hair)**

[\[Klik om te beluisteren\]](#)

What a piece of work is man

Wat een werkstuk is de mens

How noble in reason

Zo nobel in rede

How infinite in faculties

Hoe oneindig in mogelijkheden

In form and moving

Zo expressief en bewonderenswaardig

How express and admirable

In doen en laten als een engel

In action like an angel

in begrip en beschouwing haast als een God

In apprehension how like a god

The beauty of the world

De schoonheid van de wereld

The paragon of animals

Het toonbeeld van perfectie bij dieren

I have of late

Ik heb de laatste tijd

But wherefore I know not

- maar ik weet niet waarom -

Lost all my mirth

al mijn blijmoedigheid verloren

This goodly frame, the earth

Deze mooie omlijsting, deze aarde

Seems to me a sterile promontory

lijkt me een steriele rots

The his most excellent canopy

Dit uiterst fraaie uitspannel

The air, look you

die lucht; kijk toch

This brave o'erhanging firmament

dat kleurige – boven ons hoofd hangende – firmament

This majestic roof

Dit majestueuze dak

Fretted with golden fire

met rafels van goud vuur

Why it appears no other thing to me

Waarom lijkt het mij niet anders toe

Than a foul and pestilent congregation
of vapours

dan een stinkende ziekmakende concentratie
van dampen

What a piece of work in man

Wat een prachtig stuk werk is de mens

How noble in reason

Zo nobel in zijn rede

En eindigen we nu zwart en somber? De feiten tot je door laten dringen doet wel pijn. Soms zingen we hier het lied: "Kiezen is kennis en kennis verdriet. Verdriet gaat zo diep dat het wordt als een lied, een lied van de volheid des levens". Zoiets.

Ook Hair eindigt niet helemaal met de woorden: wat een mooi stuk werk is de mens, hoe nobel is zijn rede. Het lied gaat door met: "How dare you destroy all that beauty. We walk in space and we walk with our eyes open. Our eyes are open, our eyes are open". Ik vind dat een credo, met al de echo van Greta's toespraak: How dare you... maar ook: die ogen open. Wel alles willen zien. De schoonheid en de verwoesting. Houd de ogen open, integreer verdriet, werk aan creativiteit en transformatie.

In feite pleit ik met de laatste regels voor enkele vieringen over de theologie van Matthew Fox. Een ex-dominicaan die schreef over spiritualiteit en schepping. Hij schetst die vier wegen die leiden tot vernieuwend leven: de via positiva, de via negativa, creativa en transformativa. Waarom ik het hier toch noem is omdat die via negativa niet overgeslagen kan worden. Het toelaten van verdriet over wat verloren gaat. De koolmeesjes die met gebroken pootjes uit hun ei kruipen. De rupsen die sterven aan het eten van te rijk voedsel (stikstof) de branden, de stormen. Het wegdrukken van je verdriet daarover maakt depressief. Our eyes are open.

Terug naar Seattle

Enkele regels die Bert al las: Jullie God is dezelfde als de onze. De aarde is haar dierbaar. Misschien zullen wij tenslotte toch zusters en broeders zijn. Eens zullen we het zien.

En als laatste de woorden van een Hopi-indiaan uit onze eigen tijd: "Dat jullie het pikken dat je verdeeld wordt en elkaars vijanden dreigt te worden om eten. Je hebt je strijdbijl laten begraven en voelt niet meer wat er aan de hand is. Het kan anders.

Moed broeders en zusters, een beetje meer moed! Streck je rug, span je boog. De grote machten zijn tot de tanden gewapend maar aan jullie is het leven.
